

1914, 21 września, Gręboszów - Dyspozycja bojowa na dzień 23 września 1914 roku.

Gręboszów, 21 IX 1914.

Dyspozycja na 23 IX 1914.

1.) O nieprzyjacielu wiadomości są bardzo skąpe. Patrole dochodzą do rzeki Nidy, artylerię dostrzeżono wczoraj w Ostrowcu. Patrole kozackie były w Piotrowicach u ujścia Nidzicy.

2.) Dotychczasowe nasze zadanie strzeżenia Wisły mają objąć wojska III dyw[izji] kaw[alerii], my zaś mamy współdziałać z VII dyw[izją] kaw[alerii], której brygada stoi w Gręboszowej i okolicy. K[o]m[en]da dyw[izji] w Zalichowie.

3.) Zadaniem naszym jest bronić Wisły od Winiar po Czarków.

4.) Ba[tali]on IV¹ i I² i kawaleria³, znajdujące się obecnie na lewym brzegu Wisły, nie zmieniając swych pozycji, zostają pod rozkazami ob[ywatela] Wyrwy⁴. Zadaniem tych wojsk jest wywiad na nieprzyjaciela, ochrona drogi od Winiar do Opatowca i, w razie ataku nieprzyjaciela, obrona wzgórz na lewym brzegu Wisły.

Ba[tali]on III⁵ z kwaterą w Opatowcu przerzuca większość sił swoich do Opatowca, ochrania przewóz i Opatowiec od jakichkolwiek zakusów nieprzyjaciela. Do niego należy, przy pomocy biura wywiadowczego⁶, wywiad w górę Wisły i w kierunku NW⁷.

Ba[tali]on IV⁸ i V⁹, po zluzowaniu ich przez wojska III dyw[izji] kaw[alerii] maszerują natychmiast do Ujścia Jezuickiego, k[o]m[en]d[an]ci ba[tali]onów mają się zgłosić telefonicznie do Gręboszowej po ściślejsze instrukcje. O początku zluzowania tych ba[tali]onów mam być natychmiast telefonicznie zawiadomiony.

Saperzy¹⁰ - wzmacniają środki łączności i środki przewozowe u Opatowca.

5.) Kwatera moja pozostaje w Gręboszowej, w czasie zaś luzowania II i V ba[tali]onu przeniosę ją do Opatowca. 1 zast[ępcą] moim jest ob[ywatel] K[azimierz] Sosnkowski, 2-gim ob[ywatel] Norwid¹¹, komendant II ba[tali]onu.

J[ózef] Piłsudski¹².

Fotokopia, maszynopis.

Wacław Lipiński, 1914-1918, [w:] Polska Zbrojna. [Dodatek do "Polski Zbrojnej", 19 III 1934, nr 76], s. 26. Fotokopia oryginału z odręcznym podpisem Józefa Piłsudskiego.

Oryginału nie znaleziono.

¹ Batalionem IV dowodził Tadeusz Furgalski, ps. "Wyrwa".

² Batalionem I dowodził Marian Januszajtis, ps. "Żegota".

³ Oddziałem jazdy dowodził Władysław Belina-Prażmowski.

⁴ Tadeusz Wyrwa-Furgalski (1890-1916) - geolog, członek ZWC i Związku Strzeleckiego w Krakowie, oficer 1 i 5 pułku piechoty Legionów Polskich; poległ 6/7 VII 1916 w bitwie pod Kostiuchnówką, po śmierci weryfikowany jako podpułkownik.

41

⁵ Batalionem III dowodził Edward Rydz, ps. "Śmigły".

⁶ Oddział Wywiadowczy przy oddziale strzelców Józefa Piłsudskiego, a następnie 1 pułku piechoty Legionów Polskich, na czele z Rajmundem Jaworowskim, ps. "Światopełk" (także "Świętopełk").

⁷ Tzn. północno-wschodni.

⁸ Batalionem II dowodził Mieczysław Neugebauer, ps. "Norwid".

⁹ Batalionem V dowodził Michał Tokarzewski, ps. "Karaszewicz" (także "Karasiewicz").

¹⁰ Chodzi o Oddział Techniczny (Mieczysław Dąbkowski, Stefan Dąbkowski, Aleksy Nehring, Stanisław Żmigrodzki).

¹¹ Mieczysław Norwid-Neugebauer.

¹² W związku z odwrotem wojsk austriacko-węgierskich od 11 IX 1914 r. na całym froncie walki z Rosjanami, za San w Galicji i z Lubelszczyzny, a następnie dalej na zachód, aż po Dunajec, gdzie zatrzymano się 20 IX, 1 pułk piechoty Legionów opuścił Kielce 10 IX i przeszedł w rejon Nowego Korczyna. Po walkach w tym rejonie oddział Józefa Piłsudskiego wziął udział w ofensywie armii niemieckiej, rozpoczętej 28 IX w kierunku na Dęblin i Warszawę, i armii austro-węgierskiej, 1 X w kierunku na Lwów, wzdłuż Wisły na Dęblin. Po przegranej Niemców pod Warszawą, a Austriaków pod Dęblinem, ofensywa załamała się.